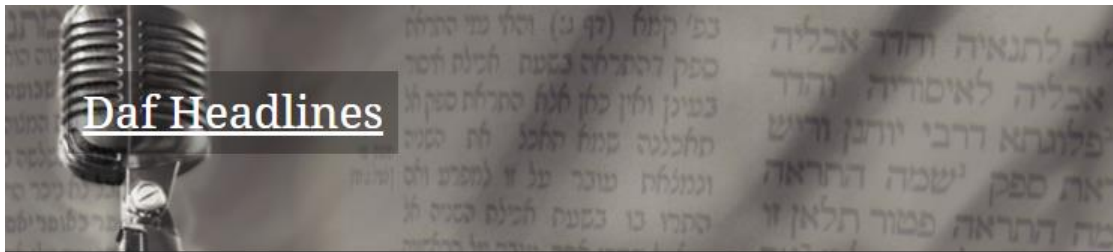

2/28/21 - Pesachim Daf 99 - How does שומע כעונה work? [Daled Kosos, Kiddush, Megillah, Birchas Kohanim]

תוספות מסכת פסחים דף צט עמוד ב

לא יפחתו לו מארבע כוסות - מתוך הלשון משמע קצת שאין נותנין לבניו ולבני ביתו כי אם לעצמו והוא מוציא את כולם בשלו וסברא הוא דמאי שנא ארבע כוסות מקידוש דכל השנה שאחד מוציא את כולם ומיהו גם בקידוש שמא היה לכל אחד כוס כדמשמע לקמן (דף קו.). גבי חזיה להווא סבא דגחין ושתי אבל בפרק בכל מערבין (עירובין דף מ:) גבי זמן משמע קצת שלא היה לכל אחד כוסו ועוד דאמר בגמרא (לקמן דף קח:) השקה מהן לבניו ולבני ביתו יצא והוא דשתה רובא דכסא משמע דהם יצאו בשמיעה דהא בעינן רובא דכסא ועוד דמשמע דלכתחלה אין רגילות להשקותם מיהו יש לדחות בשיש להם כוס לעצמם אי נמי בבניו ובני ביתו קטנים מיירי שלא הגיעו לחינוך ואין אשתו בכלל ומיהו בגמרא משמע שצריך כל אחד ארבע כוסות דקתני (שם) הכל חייבין בארבע כוסות אחד נשים ואחד תינוקות אמר רבי יהודה מה תועלת לתינוקות ביין משמע דלתנא קמא צריך כוס אף לתינוקות ויש לדחות דחייבין לשמוע ברכת ארבע כוסות קאמר ומשום חינוך ונראה להחמיר ולהצריך ארבע כוסות לכל אחד והמחמיר צריך ליזהר שלא יהא כוסם פגום דאמר בגמרא (לקמן ד' קה:) טעמו פגמו.

Daf Headlines

ממנו דיבור, אכתי הוי דיבור בלחש שלא השמיע לאזנו, אלא שדיבור המשמיע מהני נ"י לדידי, וכן כששומע מנגינה, שהם היתב השמישה דיבור, אכתי הוי קראה על פה, ולא יאל, אלא שכל קריאת המשמיע הוי כדודי, ונראה, דהו שנסתפקו בתו, פסחים ל"ט ב', ד"ה לא יפחות, שיבא לריך כוס לכל השומעים, דה"ט דהוי דשומע כמדבר מ"מ לא הוי על הכוס, ומיחו למחי דקו"ל שא"ל כוס לכל אחד, ע"כ ה"ט דדיבור המשמיע הנשלט בכל הנחי המלוג, כדודי דמיא, וכן ראינו ב"ט שו"ת בית שלום סי' י"ז טו"ש, ולפי האמור י"ט לעיני במש"כ ב"ט ד"ה להגרי"ד ז"ל הגאב"ד ציריך, שאין דין שומע כעונה בצרכה הכנים משום דלריך קול רס, ונפי האמור כיון שנשגמו הנחי דיבור המשמיע כגו ל"י לשומע, ונראה דצרכה הכנים שיקרה, הדיבור, שהוא שוב צגדו בין בקול ומוך ובין בקול רס, וכשהוא בקול רס אינו אלא כשומע עליו הנחי שהוא חוץ ממנו כהנחי הכוס והמנגילה ו"ט, [בקריאה, כיון דכל שומע, גם הדיבור של המשמיע הוא לעולם הנשאו של המלוג, עד שיתכן להגדירה הנחלים מיוחדים, כמו שכתב מתוך הכתב ועל הכוס וכיו"ב, שפיר יתכן בה גם הנחי של קול רס, ומ"ל שוב לחדש שלא יבא דין שומע כעונה] ולפי פי' זה צחוס פסחים, נראה שהם שנים מצרכים על כוס אחד, ודאי לא קיימו מלוג על הכוס, וכ"כ או שאלו יבול ללא כשומע ביד חברו, או שאין שנים מצרכין על כוס אחד, וכ"כ בשו"ת רש"א סי' ז' וע"י ב"ט מ"ב סי' רע"א צב"ל.

ד) וכן לענין תקיעת שופר אינו יולא בשמישה אלא בקול שופר של מלוג, והלכך אינו יולא מהש"ק ולא ממחשק. וכן כשלא כיון חבירו להזיאו, לדידי לא הוי קול שופר של מלוג, רק צוה חלוק דין שופר, משאר מלוג שדיבור, שא"כ כשחוקק בעלמו אינו יולא כי אם בשמיעתו שאין בשופר מלוג בהקיעה אלא בשמישה, ואין התקיעה אלא הנחי, אלא שריך שיחי בחוקק ובשומע, כל הדברים הנלרצין בשמיעת קריאה מפי חברו במלוג הדיבור, ואמרין צרי"ה כ"ט, שה"ט וחצ"ה אינו מוליא חף את עלמו, וכ"כ דש"ג דששומע התקיעה מחברו גם כן לא שמישה שלמה, ששורב בשמיעתו הו"ו של פטור, וכן כל מלוג שבגוף לא שייך כי אם בגוף שלם, מכל מקום כחוצו כן קיומו, וכי היכי הו"ו בתערוכות קיומו בתכונה הזאת, אבל בתקיעת שופר שהמלוג הוא השמישה, ואין התקיעה אלא הנחי, הלכך כי היכי שאין מוליא את מו"י, מפני שעליו לשמיע התקיעה שלמה, וכששומע מהלוי עבד לאו התקיעה היא, כן אינו מוליא את עלמו, שהרי לריך ללאה בשמישה, והרי לא שמע תקיעה שלמה, אבל כששומע ממחוב, אפי"ג דשמיעתו אינוה שגמה חובית אלא חערובתית, לא חכפת לן דכחוצו קיומו, ובק"ש, נראה שיכול להזיאו את עלמו, שהרי יולא בקריאה, ולא בשמישה, מיהו למ"ד לריך להשמיע לאזניו, נראה דלריך לשמע מפי חברו דלזו הוי קריאה שלמה ושמישה בתערוכות, אבל כששומע מפי עלמו הוי הקריאה בתערוכות והוא שמע קריאה קטועה ולא יאל, [לכאורח ז"א ד"ל דא"ל שמישה און של בר חובא, אלא שמישה האון מתקנת הדיבור, ולתקנת זו מהני גם שמישה און של הוי העבדות, ואפשר שא"ל אלא קול הראוי לשמישה ו"ט כסוגיא, אמנס ח"כ מה חכפת לן בהרס, ומה לי ראוי לשמיעתו אצו ומה לי ראוי לאחן חצירו] וכן בקריאה המנגילה כיון שאין יולא הקריאה על פה, י"ל כיון דראיתו בתערוכות וקריאתו ע"י רחי בתערוכות לא יאל והלכך ישמע מחתו, דהוי רחי שלמה וקריאה שלמה ואין חערובות אלא בשמישה, וזה דעת הי"א בשו"ת תרפ"ט סי' ג', [אבל י"ל שא"ל רחי של בר חובא, אלא חף אם נתן עטר שחרור לעבדו שיחול בין רחי לדיבור שפיר מקרי קורא מתוך כחצב] וע"י בשו"ת בית שלום סי' י"ז.

ה) **ברכות** כ"ג ה"ב ע"ג כגון שיעורא דרבנן כו', כחז הגרע"א דרבי"מ ובחשוכה סי' ז' דחף אם אכל כהן שיעורא דרבנן, מ"מ לא הוי חרי דרבנן, כיון דבגדול חף שאכל שיעורא דרבנן מפיח למאן דלכל שיעורא דאורייתא, דב"מ הוי ככל צרכה המלוג, דמוליא אפי"ט שיאל, אלא דרבנן החמירו שלא יוליא אלא ח"כ נחתיב

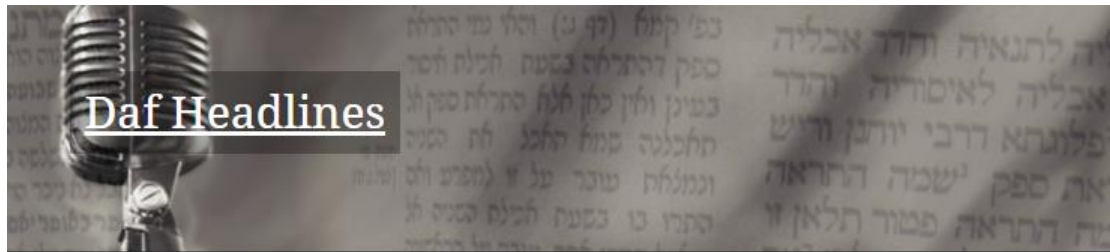
שהוא מה"מ מהלל"מ מה עמס הוא זה שאינו נגשים, ו"ל שלא אמרה חורה אלא לנלוה ו"ט, שוב ראינו בהודו הרשב"א כחוב גינסא אחרת דרב לכהנה קאמר דאין לריך להזכיר צו"ת ע"י"ט.

סימן כט

א) **הא** דאמרין שומע כעונה, אי פירשו שיולא צמטעה השמישה לחוד, או שמתחם אלו גם הדיבור של המשמיע, ע"י שמישה, ויולא יד"ה בשיתוף, השמישה, והדיבור, של חברו. **נראה** מדבטינן עממא להא דילא מוליא, משום דכל ישראל ערביין, והלכך אינו מוליא בצרכה הנהיין, כשילא, דה"ט דשומע כמדבר אינו אלא כששומע צרכה ודיבור של מלוג, כגון השומע ק"ש מפי חברו, שלולא מלוג הקריאה, הרי הוא רק קורא בתורה, וכשילא בה יד"ה העשה של מלוג ק"ש, נחוסף בקריאתה שם קריאה מלוג, והלכך כשילא כבר, והוא קורא להזיאו חברו, ל"ל דע"י שחברו יולא בה יד"ה, וחול על קריאתו שם קריאה מלוג, וכיון שאין חברו יולא עד שחבי קריאה מלוג, ואינוה קריאה מלוג עד שהאמר שיולא בה השומע יד"ה, נמלא שדין שומע כעונה שהדעה חורה הוא הכנין את השמישה והדיבור הראוין לדון שומע כעונה, ואחיה השמישה ששמע אם לא היה דין שומע כעונה, אחיה השמישה צממא אינו ראויה לדון שומע כעונה ולא נאמרה עליה דין שומע כעונה ולא נאמר דין זה אלא מכה הערבות של האחד על חברו, והלכך מתחלדים השומע והמשמיע ומשתתף השמישה והדיבור להיות מלוג שלמה, אבל לולא הערבות אין כלן שיתוף ביניהם, והו"ל ששומע שמישה שאינוה של מלוג, אחרי שכל שמישה לריכה הכנה מקדם, מכה דין שומע כעונה, לתקנה שחבי רחוי לדון זה, וכאמור, והלכך לריך דעה השומע והמשמיע משום דכלא דעתם אין משתתפים הדיבור והשמישה, ואין הדיבור של מלוג, ולא השמישה שמישה קריאה של מלוג, ואפי"ג למ"ד מלוג ח"ל כונה כשעשה בעלמו, אבל הכא לריכין דעת להשתתף יחד, ואפי"ג למ"ד דא"ל כונה גם צוה, אינו דבסמך נחקיים המלוג והאחד השמישה והדיבור כאינו כיונו, הדע שהם נחטוין שלא להזיאו או שלא ללאה לכ"י לא יאל, ואפי"ג כשלא יאל המשמיע וקורא לעלמו וחברו, מ"מ נגצי חברו השומע, אין מושיל כלום מה שהוא יולא בה יד"ה, דהוא אינו שומע כ"א דברי חורה, עד שיכיון השומע ומשמיע שחבי קריאה של מלוג גם בעד חברו, ולא מחשבת קריאה של מלוג לגצי חברו עד שמתאחד השמישה והדיבור, והלכך אין ענין הלאה אלא כשהמשמיע ג"כ חובב המלוג דבזה חידוש החורה דמתחלדים ומשתתפים צמטעה, כש"כ צחוטו שאינו מלוג צוה, וב"ט ע"י"א ר"ה כ"ט, הקשה ל"ל עממא בתשוי"ק משום דלאו צו חובא יניחו תיפוק ל"י דבטינן כונת המשמיע ולדידכו לית לכו מחשבה, אמנס, עיקר דין דבטינן כונה, אינו אלא אחרי שהשמיעתו מחגי יסוד דין שומע דאינו בשמיעת קול דברים, אלא בהתאחדות הדיבור והשמישה ואינו אלא צחנחי שהמשמיע מחויב צדב, וצוה למדו דגם כשהמשמיע צר חובא, לריך כונה שניהם לזה, אבל אי נפיק בשמישה מחשוי"ק, חף אם היה לכן מחשבה, כש"כ דנפיק כלל מחשבת המשמיע.

ב) **מיהו** שיקורא ומצריך גם לעלמו אז מהני מחשבתו לחוד להציבי קריאתו עלמו וקריאת מלוג גם לבהדי חברו חף א"כ כלל עממא דערבות, והלכך מהני גם בצרכה הנהיין, ומשמע צר"ה"ט, צרכות כ"ג, צבעיא דנשים צב"מ, דעממא דערבות, הוי מהני גם לאינו צר חובא [הוי מחשב מלוג בעד חברו, כמו היכי דיאל] אלא שאין ערבות אלא בדבר שהוא חויב צו, וע"י בשו"ת רש"א סי' ז'.

ג) **וכיון** שענין שומע כעונה הוא התאחדות השומע והמשמיע זה דיבור וזה השמישה עד שמתחם גם הדיבור גם המלוג השומע, לכן חף צמנות שאינו יולא דיבור כל דהו אלא שלריך חנאים דיבורו, מ"מ יולא בשמישה, כמו, למ"ד לא השמיע לאזניו לא יאל, ומכל מקום יולא בשמישה, ואם השמישה היתה נחשבת כחיה

קריאת עשרת בני המן בציבור בקול רם

דעת המשנ"ב (תרצ סקנ"ב) בשם חיי אדם, דאין הציבור צריכים לומר בקול רם את עשרת בני המן קודם לקריאת הבעל קורא. ואולם נוהגים בהרבה מקומות כן לומר זאת בקול רם, וכך מנהגנו. וטעם הדבר מבואר בתשובות צפנת פענח (ח"ג בהשמטות), משום שלגבי "נשימה אחת" אין דין שומע כעונה. ויש שכתבו הטעם, דחיישינן שמא

בית הלוי עניינים שונים

[בענין שומע כעונה בבר"כ]

מה שאמר חכם אחד בברכות כהנים דכהן אחד יכול לומר ברכת כהנים ושאר הכהנים ישמעו ושומע כעונה. הנה אם היה מקום לומר כן בודאי דהיינו מרויחין בזה לפרש לשון המשנה במסכת מגילה (דף כ"ד) המפטיר בנביא כו' והוא פורס על שמע והוא נושא את כפיו, דלא ידענו פירושה של המשנה בפשיטות דהא כל כהן נושא כפיו, ולפ"ז ניחא דהוא יאמר הפסוקים להוציא שארי הכהנים. אמנם עיקר הדבר לא נהירא כלל דשומע כעונה שייך רק בדבר דאין צריך בו אלא אמירה לחודא, אבל ברכות כהנים דצריך קול רם כאדם האומר לחבירו וכמו דנפקא לן בסוטה (דף ל"ח) מקרא דאמור להם ובזה לא שייך שומע כעונה דהרי ענייתו של הכהן השומע הרי אינו נשמע להעם השומעים ולא עדיף הך כהן השומע מאם היה אומר מפורש בפה רק בלחש דלא יצא. ועיין במג"א סי' קכ"ח ס"ק י"ז שכתב בשם מהרי"ט דאין כהן אחד מברך והאחרים יענו אמן מפני הטירוף, וזה לא קאי רק על הברכה שמקודם דבה מהני שומע אבל הפסוקים ודאי נראה דלא מהני: